

Arachne

LISTINA
PRO ZAVEDENÍ A POUŽÍVÁNÍ
NÁSTROJE PRO HODNOCENÍ RIZIK ARACHNE PŘI
ŘÍDICÍCH KONTROLÁCH

Obsah

1	Úvod a účel	3
2	Obecné zásady	3
3	Výhody nástroje pro hodnocení rizik Arachne a využívání získaných výsledků	3
4	Cena a licenční poplatky	4
5	Přístup na vyžádání pro úřad OLAF a Evropský účetní dvůr	4
6	Ochrana údajů	4
7	Podpora, kterou útvary Komise poskytují řídicímu orgánu, který používá Arachne	5
8	Nahlížení do nástroje Arachne ze strany útvarů Komise a orgánů členských států	6
9	Přínosy a důsledky pro řídicí orgán, pokud nahlížení do nástroje ARACHNE přinese výsledek „zjištěno vysoké riziko“	6
10	Povolovací postup a přístupová práva.....	6
11	Předávání údajů	7
12	Zajištění kvality údajů	7
13	Odstoupení od listiny a odnětí přístupu	8

1 ÚVOD A ÚČEL

Arachne je nástroj pro hodnocení rizik vyvinutý v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí, kterou v tomto případě reprezentuje Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování a Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku (dále jen „útvary Komise“), a některými členskými státy. Útvary Komise se snaží poskytnutím nástroje pro hodnocení rizik Arachne podpořit řídicí orgány odpovědné za evropské strukturální a investiční fondy (dále jen „ESI fondy“¹), aby mohly účinně a efektivně identifikovat nejrizikovější projekty, smlouvy, dodavatele a příjemce, což je nezbytné pro jejich řídicí kontroly podle čl. 125 odst. 4 písm. c) nařízení (EU) č. 1303/2013 o společných ustanoveních (dále jen „nařízení o společných ustanoveních“).

Účelem této listiny je potvrdit soubor společných zásad, které má používat řídicí orgán a útvary Komise, aby mohl řídicí orgán s plnou podporou ze strany útvarů Komise v programovém období 2014–2020 zavést, používat a začlenit nástroj pro hodnocení rizik Arachne do postupů svých řídicích kontrol, jež budou vypracovány a o nichž bude rozhodnuto s ohledem na zvláštní charakteristiky programu a posouzení rizik.

Používáním nástroje Arachne souhlasí řídicí orgán programu s tím, že bude dodržovat zásady stanovené v této listině.

2 OBECNÉ ZÁSADY

Řídicí orgán souhlasí s tím, že začlení nástroj pro hodnocení rizik Arachne mezi opatření proti podvodům v souladu s čl. 125 odst. 4 písm. c) nařízení o společných ustanoveních, aby se posílila efektivnost a účinnost a předcházelo se nesrovnalostem, a začlení nástroj pro hodnocení rizik Arachne do svých řídicích kontrol v souladu s postupy, které se řídicí orgán rozhodl zavést. Útvary Komise budou v zájmu dosažení tohoto cíle poskytovat řídicím orgánům technickou a administrativní podporu zaměřenou na instalaci, začlenění a používání tohoto nástroje IT a provedou výpočet rizik.

3 VÝHODY NÁSTROJE PRO HODNOCENÍ RIZIK ARACHNE A VYUŽÍVÁNÍ ZÍSKANÝCH VÝSLEDKŮ

Nástroj pro hodnocení rizik Arachne představuje špičkovou moderní technologii v oblasti vytěžování údajů a obohacování dat. Použití této pokročilé technologie:

- přispěje ke zlepšení efektivnosti a účinnosti řídicích kontrol, a tím k optimalizaci kapacity lidských zdrojů pro dokumentární prověrky a ověřování na místě,
- poskytne řídicímu orgánu možnost zdokumentovat zvýšenou efektivnost a účinnost řídicích kontrol v čase,
- zabráni potenciálním nesrovnalostem, a tím povede ke snížení míry chyb, což je společný cíl Komise i řídicích orgánů,
- zavede účinné a přiměřené opatření proti podvodům v souladu s čl. 125 odst. 4 písm. c) nařízení o společných ustanoveních.

¹ V současné době k dispozici pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti a Fond evropské pomoci nejchudším osobám.

Pracovníci řídicího orgánu a příslušných subjektů, kterým byl poskytnut přístup, budou používat výsledky výpočtu rizik provedeného nástrojem Arachne pouze pro účely řídicích kontrol, nikoli v osobním zájmu ani pro jakékoliv jiné účely.

4 CENA A LICENČNÍ POPLATKY

Útvary Komise poskytují nástroj pro hodnocení rizik Arachne řídicím orgánům zcela bezplatně. Pokud nenastanou nepředvídané okolnosti, poskytnou útvary Komise přístup k nástroji Arachne a jeho databázím, údržbu, odbornou přípravu a podporu po celou dobu trvání stávajícího programového období 2014–2020 (až do ukončení tohoto období).

5 PŘÍSTUP NA VYŽÁDÁNÍ PRO ÚŘAD OLAF A EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR

Útvary Komise nebudou Evropskému účetnímu dvoru (dále jen „EÚD“) ani Evropskému úřadu pro boj proti podvodům (dále jen „OLAF“) poskytovat automatický přístup k výsledkům výpočtu rizik prováděného nástrojem Arachne. Za řádně odůvodněných okolností však mohou OLAF a EÚD požádat v jednotlivých případech útvary Komise o informace o výsledných vypočtených rizicích.

Jako obecné pravidlo platí, že veškeré žádosti ze strany EÚD nebo úřadu OLAF by se měly týkat případů, kdy existuje podezření na podvod nebo zneužití finančních prostředků z evropských zdrojů. Legitimitu nezbytnosti předání údajů a motivaci budou vyhodnocovat útvary Komise případ od případu.

6 OCHRANA ÚDAJŮ

Evropská komise předložila dne 17. května 2013 evropskému inspektorovi ochrany údajů (dále jen „EIOÚ“) požadované oznámení o zpracování osobních údajů. EIOÚ vydal dne 17. února 2014 (referenční číslo 2013-0340) kladné stanovisko k souladu nástroje ARACHNE s ustanoveními nařízení (ES) č. 45/2001 a ve dnech 30. června a 1. července 2016 provedl inspekci v prostorách útvarů Komise, aby prověřil následná opatření a zajistil dodržování doporučení EIOÚ. Doporučení obsažená ve zprávě ze dne 24. listopadu 2016 (referenční číslo 2016-0441) byla provedena tak, aby byl zajištěn úplný soulad s nařízením (ES) č. 45/2001, včetně těchto prvků:

- Zpracování zvláštních kategorií údajů ve smyslu článku 10 nařízení č. 45/2001 a záruky zavedené pro zajištění nezbytnosti, přiměřenosti a kvality údajů v tomto ohledu.
- Funkce „cyklu zpětné vazby“ umožňující uživatelům Arachne hlásit chyby nebo nesrovnalosti.
- Přijatá opatření, která mají zaručit vysokou úroveň kvality údajů, pokud jde o informace získané z vnějších zdrojů (sdělovacích prostředků).
- Praktické uplatňování lhůt pro uchovávání údajů.
- Výkon práv subjektů údajů.
- Obecné aspekty řízení bezpečnosti informací o osobních údajích v Arachne (článek 22 nařízení č. 45/2001).

Nástroj pro hodnocení rizik Arachne využívá interní a externí údaje. Interní údaje (o projektech, příjemcích, smlouvách, dodavatelích a výdajích) extrahuje řídicí orgán ze svých lokálních počítačových systémů a nahrává je na vyhrazený server útvarů Komise.

Externí údaje poskytují dva externí dodavatelé služeb, s nimiž uzavřely smlouvu útvary Komise. První databáze obsahuje finanční údaje a také informace o akcionářích, dceřiných společnostech a oficiálních představitelích u více než 200 milionů společností. Druhá databáze obsahuje seznam politicky exponovaných osob, sankční seznamy, exekuční seznamy a seznamy negativního mediálního pokrytí. Všechny tyto údaje jsou oficiálně zveřejňovány a jsou veřejně dostupné. Na zpracování externích údajů se vztahuje čl. 10 odst. 5 nařízení č. 45/2001. Zpracování těchto údajů se provádí výlučně s cílem odhalit rizika podvodů a nesrovnalostí na úrovni příjemců, dodavatelů, smluv a projektů, a to jak ve fázi schvalování projektu, tak ve fázi jeho provádění.

Pokud chtějí uživatelé nástroje pro hodnocení rizik Arachne požádat o opravu chybného spárování interních a externích údajů, musí použít cyklus zpětné vazby.

Interní údaje a výsledky vypočtených rizik budou uchovány v souladu s regulačními ustanoveními nařízení, která upravují provádění ESI fondů, tedy „tři roky po konečné platbě za programové období 2007–2013 a tři roky po roce, v němž Komise schválila roční účetní závěrku operačního programu pro programové období 2014–2020“.

Řídicí orgán, který používá software Arachne, musí dodržovat vnitrostátní a evropské předpisy upravující ochranu údajů. Proto musí řídicí orgány informovat příjemce o tom, že jejich údaje, které jsou dostupné v externích databázích, budou zpracovány za účelem identifikace ukazatelů rizik. Toto informování příjemců je třeba realizovat pokud možno tak, že se do dokumentace k žádosti o grant / návrhu na uzavření smlouvy vloží doložky o ochraně údajů. Útvary Komise vytvořily zvláštní internetové stránky², jejichž účelem je vysvětlit postup a účel analýzy údajů. Řídicí orgán poskytne odkaz na tyto zvláštní internetové stránky na svých vlastních internetových stránkách. Výsledky výpočtu rizik jsou interní údaje používané pro účely řídicích kontrol, a proto se na ně vztahují podmínky pro ochranu údajů a neměly by být zveřejňovány (**ani útvary Komise, ani řídicími orgány**).

7 PODPORA, KTEROU ÚTVARY KOMISE POSKYTUJÍ ŘÍDICÍMU ORGÁNU, KTERÝ POUŽÍVÁ ARACHNE

Útvary Komise poskytnou podporu nezbytnou k tomu, aby řídicí orgán mohl nástroj pro hodnocení rizik Arachne používat účinně a efektivně.

Tato podpora bude zahrnovat:

- Technickou podporu pro první instalaci nástroje pro hodnocení rizik Arachne.
- Technickou podporu, která by měla řídicímu orgánu umožnit posílat údaje ve formátu XML, který je vyžadován pro výměnu údajů s nástrojem Arachne.
- Úvodní školení pro „hlavní uživatele“ vycházející ze zásady „výškolit školitele“, což by mělo přispět k účinnému a efektivnímu využívání nástroje Arachne.
- Školení v návaznosti na významné aktualizace nástroje pro hodnocení rizik Arachne.
- Poradenství zaměřené na integraci nástroje pro hodnocení rizik Arachne do každodenní praxe řídicích kontrol.
- Trvalou podporu, která by měla přispívat k efektivnímu používání nástroje, kdykoliv to umožní dostupné zdroje.
- Usnadnění sdílení zkušeností a osvědčených postupů mezi řídicími orgány používajícími Arachne.

² <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&intPageId=3587&langId=cs>

8 NAHLÍŽENÍ DO NÁSTROJE ARACHNE ZE STRANY ÚTVARŮ KOMISE A ORGÁNŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ

Auditoři útvarů Komise mají přístup k výsledkům výpočtů rizik provedených nástrojem Arachne a k databázi společností. Auditoři Komise se mohou o zjištěných rizicích informovat poté, co byly projekty vybrány pro audit, během přípravné fáze auditu. Arachne však nemůže sloužit k výběru vzorku projektů, jež mají útvary Komise vybrat, protože výsledek nelze považovat za reprezentativní, pokud jde o tu část programu, která může být těmito riziky ohrožena.

Útvary Komise mohou provádět audity systému ohledně klíčového požadavku č. 7 (přiměřené postupy proti podvodům) a také horizontální analýzy.³ Útvary Komise budou v této souvislosti konzultovat výsledky nástroje Arachne a jeho účinné využívání řídicím orgánem nebo zprostředkujícími subjekty.

Útvary Komise uznávají, že je odpovědností orgánů členských států určit vzorek nebo soubor projektů, jež budou předmětem dalšího šetření, a to na základě ukazatelů rizik a hodnocení rizik vypočítaných nástrojem Arachne. Členským státům se však důrazně doporučuje, aby předem vymezily svou analytickou strategii hodnocení rizik, jejímž prostřednictvím budou určeny projekty vybrané pro šetření. Komise dále uznává, že při určování vzorku projektů, které budou předmětem ověřování, je třeba zohlednit profesionální úsudek a omezení v oblasti zdrojů. Aby bylo možné demonstrovat opatření přijatá u jednotlivých prošetřovaných případů, měly by orgány členských států sledovat činnosti, opravy nebo odložení případů. U kategorie odložení případů by orgány členských států měly zaznamenat své rozhodnutí neověřovat „projekty, jež byly hodnoceny jako vysoce rizikové,“ s využitím systému správy případů nástroje Arachne.

9 PŘÍNOSY A DŮSLEDKY PRO ŘÍDICÍ ORGÁN, POKUD NAHLÍŽENÍ DO NÁSTROJE ARACHNE PŘINESE VÝSLEDEK „ZJIŠTĚNO VYSOKÉ RIZIKO“

Nástroj pro hodnocení rizik Arachne upozorní řídicí orgán na nejrizikovější projekty, smlouvy, dodavatele a příjemce a pomůže jim soustředit se na jejich vlastní administrativní kapacity pro ověřování.

Pokud řídicí orgán na základě výsledků hodnocení rizik a následného ověření rizik dospěje k závěru, že výdaj může být ovlivněn nesrovnalostmi, zahájí všechny nezbytné a přiměřené postupy před tím, než certifikační orgán vykáže tento výdaj Komisi. Řídicí orgán tak učiní, aby předešel nesrovnalostem či podvodům, případně je odhalil či napravil, a aby podle platných pravidel provedl nezbytná oznámení úřadu OLAF prostřednictvím databáze systému IMS v souladu s řídicími a kontrolními systémy.

Pokud analýza, kterou provedl řídicí orgán, vede k odhalení opakujících se rizik, měly by být řídicí a kontrolní systémy posíleny tak, aby se zabránilo výskytu těchto rizik v budoucnu. Řídicí orgán by měl následně identifikovat projekty či operace s ohledem na tato opakující se rizika a přijmout nezbytná opatření k zajištění legality, správnosti a způsobilosti uskutečněných operací.

10 POVOLOVACÍ POSTUP A PŘÍSTUPOVÁ PRÁVA

Řídicí orgán odpovídá za zavedení účinných a přiměřených opatření proti podvodům v souladu s čl. 125 odst. 4 písm. c) nařízení o společných ustanoveních. Na základě oficiálních instrukcí od řídicího orgánu udělí útvary Komise určeným uživatelům Arachne místní administrátorská práva. Tito místní

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_common_mcs_assessment_cs.pdf

administrátoři budou mít právo poskytovat přístup k operačním programům, které spravují, místním uživatelům z řad řídicích orgánů, certifikačních orgánů, auditních orgánů a zprostředkujících subjektů.

Místní administrátor/administrátoři nástroje Arachne plní tyto úkoly:

- identifikují uživatele žádající o přístup a ověřují, zda jsou tito uživatelé součástí řídicího a kontrolního systému pro daný operační program / dané operační programy,
- vytvářejí uživatelské účty v databázi pro správu uživatelů nástroje Arachne a poskytují přístup se správně vymezenou rolí uživatele pro operační programy, u nichž bylo požádáno o přístup,
- informují uživatele o jejich povinnostech za účelem zajištění bezpečnosti systému,
- zajišťují trvalou přesnost údajů identifikujících uživatele: žádají o ukončení přístupových práv v případě, že tato práva již nejsou potřebná nebo odůvodněná (provádějí pravidelný přezkum uživatelských účtů, ruší přístupová práva osobám, které již nejsou zaměstnány v dotčených subjektech nebo se již nezabývají úkoly, jež je opravňují k přístupu, atd.),
- neprodleně reagují v případě podezřelých událostí, které mohou vést k ohrožení bezpečnosti systému.

Za podezřelou činnost lze v této souvislosti považovat tyto situace (orientační seznam):

- pokud o přístup žádá neznámá osoba nebo organizace,
- pokud mají i nadále přístup do systému osoby, které již nejsou oprávněny jej používat,
- pokud určitá osoba používá přístupové údaje jiné osoby.

Útvary Komise mají k dispozici přehled všech uživatelů s účtem pro přístup do nástroje Arachne a jednou za rok kontaktují řídicí orgán, aby jim poskytl seznam všech uživatelů s přístupem k jejich operačním programům financovaným z ESI fondů v nástroji Arachne. Za ověřování tohoto seznamu nebo za změnu přístupových práv odpovídá řídicí orgán a/nebo místní administrátor/administrátoři, v souladu se stanovenými postupy.

Řídicí orgán má povinnost poskytnout Komisi na základě žádosti útvarů Komise informace o tom, kterým uživatelům povolil přístup (celé jméno osoby a název subjektu/instituce, kde daná osoba pracuje).

11 PŘEDÁVÁNÍ ÚDAJŮ

Řídicí orgán předává datová pole týkající se operačních programů, která spadají do požadované oblasti působnosti nástroje Arachne a jsou vymezena v příloze III nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 480/2014, ve formátu XML a v pravidelných intervalech (alespoň jednou za tři měsíce).

Kromě datových polí vymezených v příloze III nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 480/2014 může řídicí orgán na dobrovolném základě zvýšit počet datových polí, pro která mají být do nástroje Arachne nahrány údaje.

Pokud řídicí orgán pravidelně neaktualizuje údaje, mohou se útvary Komise rozhodnout odebrat mu přístupová práva k nástroji Arachne.

12 ZAJIŠTĚNÍ KVALITY ÚDAJŮ

Za kvalitu a spolehlivost externích údajů zpracovávaných pro výpočet rizik odpovídají a ručí poskytovatelé služeb. Za kvalitu a kvantitu interních údajů ručí řídicí orgán. Čím více interních údajů řídicí orgán poskytne, tím přesnější budou výsledky výpočtu rizik provedeného nástrojem pro hodnocení rizik Arachne.

13 ODSTOUPENÍ OD LISTINY A ODNĚTÍ PŘÍSTUPU

Každá strana se může rozhodnout vypovědět jednostranně uplatňování této listiny. Pokud řídicí orgán nedodrží výše uvedené pokyny, útvary Komise dotčený řídicí orgán kontaktují, aby projednaly a posoudily další používání tohoto nástroje. V krajních případech si útvary Komise vyhrazují právo odebrat dotčenému řídicímu orgánu přístupová práva k nástroji Arachne. Pokud se řídicí orgán rozhodne, že nástroj Arachne přestane používat, útvary Komise na žádost řídicího orgánu odstraní z databáze Arachne všechny údaje o projektech a smlouvách, které řídicí orgán zaslal pro dotčený operační program.

Michel Servoz
generální ředitel GŘ EMPL

Marc Lemaitre
generální ředitel GŘ REGIO